Valtiovarainvaliokunnan kokous

ASIANTUNTIJALAUSUNTO
HYVINVOINTIALUEIDEN TALOUSNÄKYMÄT JA ALIJÄÄMIEN KATTAMINEN (O 16/2025 VP)

21.3.2025 Matti Bergendahl

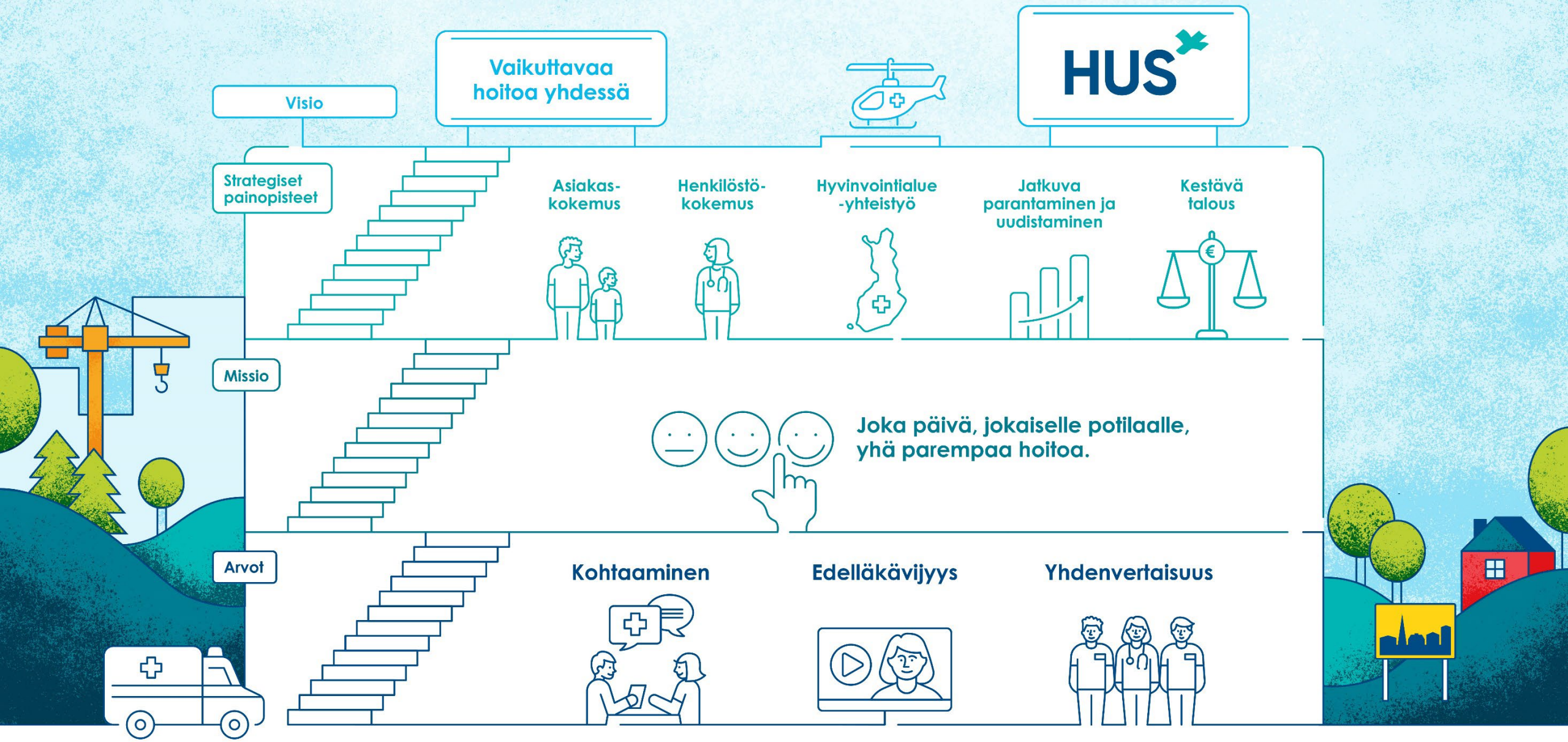
Visio
Vaikuttavaa hoitoa yhdessä
HUS
Strategiset painopisteet
Asiakas-kokemus
Henkilöstö-kokemus
Hyvinvointialue -yhteistyö
Jatkuva parantaminen ja uudistaminen
Kestävä talous
Missio
Joka päivä, jokaiselle potilaalle, yhä parempaa hoitoa.
Arvot
Kohtaaminen
Edelläkävijyys
Yhdenvertaisuus

TAUSTAA HUS-YHTYMÄN RAHOITUSTILANTEESTA

- HUS-yhtymä ei saa suoraan rahoitusta valtiolta → Uudenmaan HVA:t (Länsi-Uusimaa, Vantaa-Kerava, Itä-Uusimaa sekä Keski-Uusimaa) ja Helsingin kaupunki allokoivat osan valtiolta saamastaan yleiskatteellisesta rahoituksestaan HUS-yhtymälle kiinteän kehyksen muodossa.
- HUS-yhtymällä on valtakunnallisia vaativimman erikoissairaanhuollon vastuita, kuten elinsiirrot, ja HUS on myös maan suurin yliopistosairaala, jolla on laajat opetuksen ja tutkimuksen vastuut.
- Vuoden 2024 talouden kehysrahoitus ja talousarvio HUSille on ollut niukka eikä rahoitus ole mahdollistanut kertyneen hoitojonon purkamista.
- Vuoden 2025 talouden kehysrahoitus myönnetty noin 43,3 miljoonaa euroa pienempänä, kuin HUS-yhtymähallituksen esitys, ja siksi myös vuoden 2025 talousarvio on erittäin tiukka.

HUS-YHTYMÄN ALIJÄÄMÄN KATTAMINEN V. 2025 (1/2)

- HUS-yhtymän poikkeuksellinen alijäämien kattamisaikataulu (HVA-laki 115§): **Kumulatiiviset alijäämät 141,6 miljoonaa**

141,6 milj. €

- Vuodelta 2022: 93.000 euroa (sote-muutoksen valmistelu)
- Vuodelta 2023: 111,1 miljoonaa euroa
- Vuodelta 2024: 30,4 miljoonaa euroa (tilintarkastamattomat tiedot).

HUS-yhtymäkokouksen 13.6.2024 päätös alijäämät 2022-2023.

HUS-yhtymäkokouksen 19.12.2024 päätös v. 2024 alijäämän kattamisesta. Tarkentavat neuvottelut tämän osalta käydään tilikauden 2025 aikana.

HUS-yhtymäkokouksen 19.12.2024 päätös: Kehykseen 2025 varattu rahoitus alijäämien kattamiseen. Maksu vuoden 2025 lopussa.

HUS-YHTYMÄN ALIJÄÄMÄN KATTAMINEN V. 2025 (2/2)

- Aikataulullinen haaste: valtionrahoituksessa vuoden 2024 jälkikäteistarkastus huomioidaan hyvinvointialueiden ja sitä kautta HUS-yhtymän omistajien rahoituksessa vasta vuoden 2026 rahoituksessa.
- VM:lle esitettiin syksyllä 2024 yhdessä Päijät-Hämeen HVA:n kanssa lisäaikaa alijäämien kattamiseen (järjestämisvastuun 1.1.2023 siirtymisestä laskien) → lisäaikaa ei annettu.
- Taustat alijäämille: ennakoimattomat tekijät kuten inflaatio ja palkkaratkaisu + niukka kehys suhteessa volyymin kasvuun.
- Tavoite saavuttaa talouden tasapaino v. 2025 hidastamalla nettokustannusten kasvua suhteessa palvelutarpeen kasvuun.

VUOSI 2024

- Vuoden 2024 sopeuttamisohjelma ja talousarvio130,1 milj. euroa sisälsi:
  - kustannussäästötavoitteita, palveluverkkoon ja henkilöstöön kohdentuvia toimenpiteitä (mm. kesällä 2024 alkanut rekrytointikielto)
  - tietohallintokulujen merkittävä karsinta
  - säästötavoitteet tuottavuuden parantamisen kautta.

- Määrätietoisen ja tiukan taloudenpidon kautta vuoden 2024 alijäämä (30,4 milj.) toteutui ennakoitua pienempänä ja toimintakulut ylittivät talousarvion 0,4 prosenttia ja kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna vain 2,0 prosenttia.
- Hoitojonojen kasvu saatu pääosin pysäytettyä v. 2024. Pitkään hoitoa odottaneiden määrä vähentynyt 18,1 % edellisestä vuodesta.
- Vuonna 2024 hoidettiin potilaita 2,4 % edellisvuotta enemmän ja palvelutuotannon vertailukelpoinen volyymi oli +2,8 % vs. TA 2024.

VUOSI 2025

- Vuoden 2025 talousarvio sisältää 140 miljoonan euron sopeutustoimet:
  - tuottavuutta parantavat, kustannuksia karsivat ja tuloja kasvattavat toimenpiteet
  - päättyneiden yt-menettelyjen kautta tapahtuvat toimenpiteet → 778 henkilötyövuoden vähennys
  - palvelutarpeen kasvusta aiheutuvan kulukasvun sekä rakennushankkeissa suunniteltujen henkilöstölisäysten karsiminen
  - palveluverkon muutokset
  - tietohallintopalveluiden, ulkoisten tilavuokrien ja ostopalveluiden karsiminen
  - lisä- ja ylitöiden sekä vuokratyön käytön vähentäminen
- Vuoden 2025 talousarvion yhteydessä HUS-yhtymässä nostettiin asiakasmaksut asiakasmaksuasetuksen mukaiseen maksimiin vuoden 2025 alusta lähtien. Vastaava summa vähennetty jäsenten HUS-yhtymälle myöntämästä kehyksestä vuodelle 2025.
- Sopeuttamistyö jatkuu edelleen vuosien 2026–2027 aikana.

TALOUDEN SOPEUTUS JA KUMULATIIVISTEN ALIJÄÄMIEN KATTAMINEN

(1000 €)	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TP 2024	TA 2025 **	Muutos % TA2025 / TP 2024
Kehys	0	2 101 378	2 206 000	2 206 000	2 277 709	
Muut tuotot	6 528	805 133	868 936	850 810	896 512	
Toimintatuotot yhteensä	**6 528**	**2 906 511**	**3 074 936**	**3 056 810**	**3 174 221**	
Toimintakulut	6 621	2 892 565	2 936 926	2 949 963	3 029 692	
Rahoitustuotot ja -kulut	0	4 888	16 860	12 501	17 183	
Poistot ja arvonalentumiset	0	120 208	121 150	124 768	127 346	
Kulut yhteensä	**6 621**	**3 017 661**	**3 074 936**	**3 087 232**	**3 174 221**	**2,8 %**
Tilikauden tulos	**-93**	**-111 150**	**0**	**-30 422**	**0**	
Alijäämän kattaminen *					111 243	
Alijäämä, kumulatiivinen	**-93**	**-111 243**	**-111 243**	**-141 665**	**-30 422**	
					141 665	

kust. taso +3,7 %, palvelutarve +2,1 %, rakennusinv. +0,40 %

Sopeutus -140 M€

Katettava myös vuonna 2025

ylijäämä-vaade 2025

* yhtymäkokokouksen päätös 13.6. koskien vuosien 2022-2023 alijäämää

** perustoiminnan rahoitus, ilman alijäämien kattamista

Hyväksytyn talousarvion 2025 ylijäämätavoite : 176 683

HUS – 1-2/2025 TALOUSKEHITYS

	[HUS] Tammi-Helmi				
	Tot 2023	Tot 2024	TA 2025	Tot 2025	Tot/TA
Toimintatuotot	**455 978 149**	**512 216 111**	**516 818 984**	**508 818 949**	**-1,5 %**
Ulkoiset	**455 978 149**	**512 216 111**	**516 818 984**	**508 818 949**	**-1,5 %**
Jäsenmaksuosuus	316 369 854	355 048 084	351 619 996	351 619 996	+0,0 %
Maksutuotot	13 493 036	14 672 140	18 231 709	20 144 264	
Muut ulkoiset	126 115 259	142 495 887	146 967 279	137 054 690	-6,7 %
Sisäiset tuotot	**0**	**0**	**0**	**0**	
Toiminta- ja muut kulut	**452 403 157**	**495 607 481**	**516 706 834**	**501 614 070**	**-2,9 %**
Ulkoiset	**452 403 157**	**495 607 481**	**516 706 834**	**501 614 070**	**-2,9 %**
Henkilöstökulut	244 820 708	263 379 898	279 343 407	280 712 076	+0,5 %
Palv elujen ostot	85 273 998	92 383 591	97 707 202	89 538 942	-8,4 %
Sairaanhoid. palv elut	19 591 077	25 210 756	27 313 559	27 784 710	+1,7 %
Vuokratyö	5 646 536	5 095 444	3 684 722	3 007 659	-18,4 %
Muut palv elut	60 036 385	62 077 391	66 708 920	58 746 573	-11,9 %
Aineet ja tarv ikkeet	84 680 213	96 556 031	95 470 712	89 715 445	-6,0 %
Av ustukset	176 207	153 261	20 833	20 089	-3,6 %
Muut toimintakulut	20 781 969	21 144 347	21 193 647	20 263 744	-4,4 %
Rahoitustuotot ja -kulut	368 195	1 544 132	2 863 850	1 803 362	-37,0 %
Poistot	16 301 868	20 446 222	20 107 182	19 560 412	-2,7 %
Sisäiset kulut	**0**	**0**	**0**	**0**	
Tulos	**3 574 991**	**16 608 630**	**112 150**	**7 204 879**	

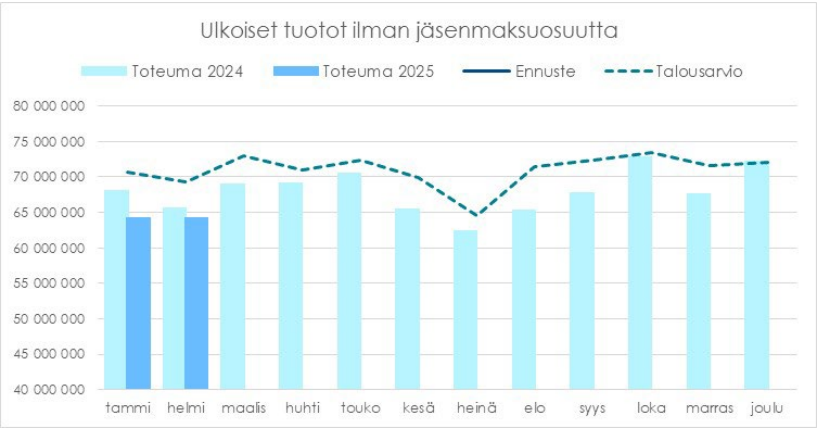

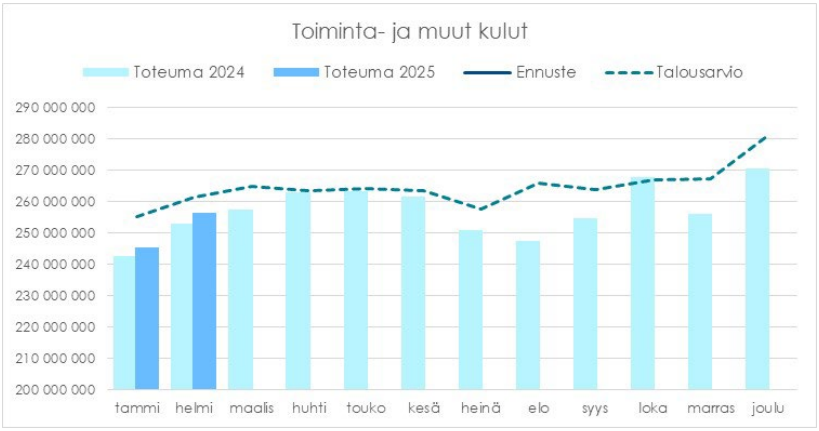

HOITOON PÄÄSYÄ ERIKOISSAIRAANHOITOON TARKASTELLAAN KAHDESTA NÄKÖKULMASTA

1. Hoidon tarpeen arviointi

- Terveydenhuoltolain (1326/2010) 52 § mukaan hoidon tarpeen **arviointi on aloitettava kolmen viikon kuluessa lähetteen saapumisesta** sairaalaan tai muuhun erikoissairaanhoitoa toteuttavaan toimintayksikköön.
- Jos hoidon tarpeen arviointi edellyttää erikoislääkärin arviointia tai erityisiä kuvantamis- tai laboratoriotutkimuksia, on **arviointi ja tarvittavat tutkimukset toteutettava kolmen kuukauden kuluessa lähetteen saapumisesta**.
- Jos hoidon tarpeen arviointi **lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa** edellyttää erikoislääkärin arviota tai erityisiä kuvantamis- tai laboratoriotutkimuksia, on **tutkimukset toteutettava kuuden viikon kuluessa lähetteen saapumisesta**.

HOITOON PÄÄSYÄ ERIKOISSAIRAANHOITOON TARKASTELLAAN KAHDESTA NÄKÖKULMASTA

2. Hoitoa odottavat

- Hoidon tarpeen arvioinnin perusteella tarpeelliseksi todettu hoito ja neuvonta on järjestettävä ja aloitettava hoidon edellyttämä kiireellisyys huomioon ottaen kohtuullisessa ajassa, kuitenkin **kuuden kuukauden kuluessa** siitä, **kun hoidon tarve on todettu.**

KOKO MAAN YLI 180 VRK ERIKOISSAIRAANHOIDON HOITOJONON ARVO* ON LASKENUT V. 2024 AIKANA

	Yli 180 vrk odottaneet lkm		Muutos (%)	Muutos (kpl)	Jonon "arvo" €		Muutos-%	Muutos (€)
	31.12.2023	31.12.2024	2024 vs. 2023	2024 vs. 2023	31.12.2023	31.12.2024	2024 vs. 2023	2024 vs. 2023
Etelä-Karjalan hyvinvointialue	66	259	292 %	193	141 083 €	2 025 136 €	1335 %	1 884 054
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue	368	402	9 %	34	2 553 175 €	5 172 073 €	103 %	2 618 898
Etelä-Savon hyvinvointialue	147	152	3 %	5	1 169 050 €	621 800 €	-47 %	-547 251
HUS	8 325	6 850	-18 %	-1 475	64 798 879 €	50 740 072 €	-22 %	-14 058 807
Kainuun hyvinvointialue	177	469	165 %	292	1 223 189 €	3 792 653 €	210 %	2 569 464
Kanta-Hämeen hyvinvointialue	1 205	1 603	33 %	398	6 201 395 €	11 069 029 €	78 %	4 867 634
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue	315	123	-61 %	-192	2 217 698 €	985 455 €	-56 %	-1 232 243
Keski-Suomen hyvinvointialue	2 164	2 061	-5 %	-103	15 309 205 €	14 769 370 €	-4 %	-539 835
Kymenlaakson hyvinvointialue	225	156	-31 %	-69	1 597 715 €	922 296 €	-42 %	-675 419
Lapin hyvinvointialue	405	186	-54 %	-219	2 760 715 €	1 562 706 €	-43 %	-1 198 008
Pirkanmaan hyvinvointialue	1 476	526	-64 %	-950	8 079 086 €	4 769 157 €	-41 %	-3 309 928
Pohjanmaan hyvinvointialue	371	349	-6 %	-22	2 088 053 €	1 406 782 €	-33 %	-681 271
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue	1 467	1 082	-26 %	-385	5 600 731 €	7 625 519 €	36 %	2 024 787
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue	4 247	4 539	7 %	292	29 866 367 €	29 193 462 €	-2 %	-672 905
Pohjois-Savon hyvinvointialue	2 744	2 193	-20 %	-551	18 769 916 €	14 662 762 €	-22 %	-4 107 154
Päijät-Hämeen hyvinvointialue	996	1 070	7 %	74	7 647 445 €	8 911 980 €	17 %	1 264 536
Satakunnan hyvinvointialue	1 133	1 398	23 %	265	5 250 912 €	5 521 731 €	5 %	270 819
Varsinais-Suomen hyvinvointialue	3 430	3 682	7 %	252	18 680 195 €	15 095 910 €	-19 %	-3 584 285
Kaikki hyvinvointialueet	**29 261**	**27 100**	**-7 %**	**-2 161**	**193 954 809 €**	**178 847 895 €**	**-8 %**	**-15 106 914**

*Koko maan arvio on laskettu thl:n erikoisalakohtaisten tietojen perusteella sillä oletuksella, että hyvinvointialueiden jonorakenne avo- ja vuodeosastohoitoon odottavien osalta erikoisaloittain ja hoidetun potilaan hinta on sama kuin HUS:ssa

YO-HVA:ILLA YLI 180 VRK **HOITOA ODOTTANEIDEN** MÄÄRÄ PÄÄOSIN HIEMAN LASKUSSA

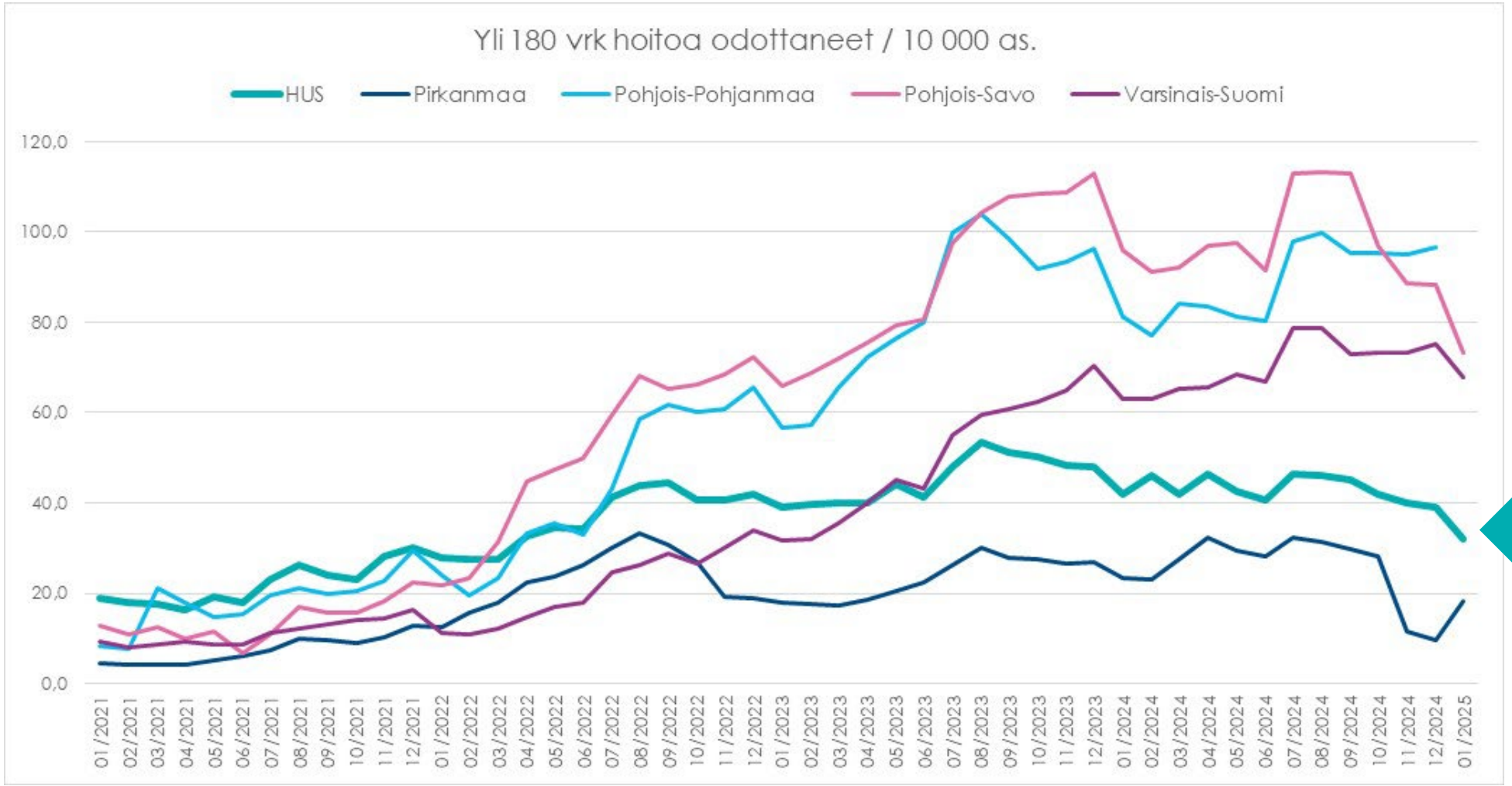

HUS

YO-HVA:ILLA **HOITOA ODOTTANEIDEN** MÄÄRÄ PÄÄOSIN HIEMAN LASKUSSA

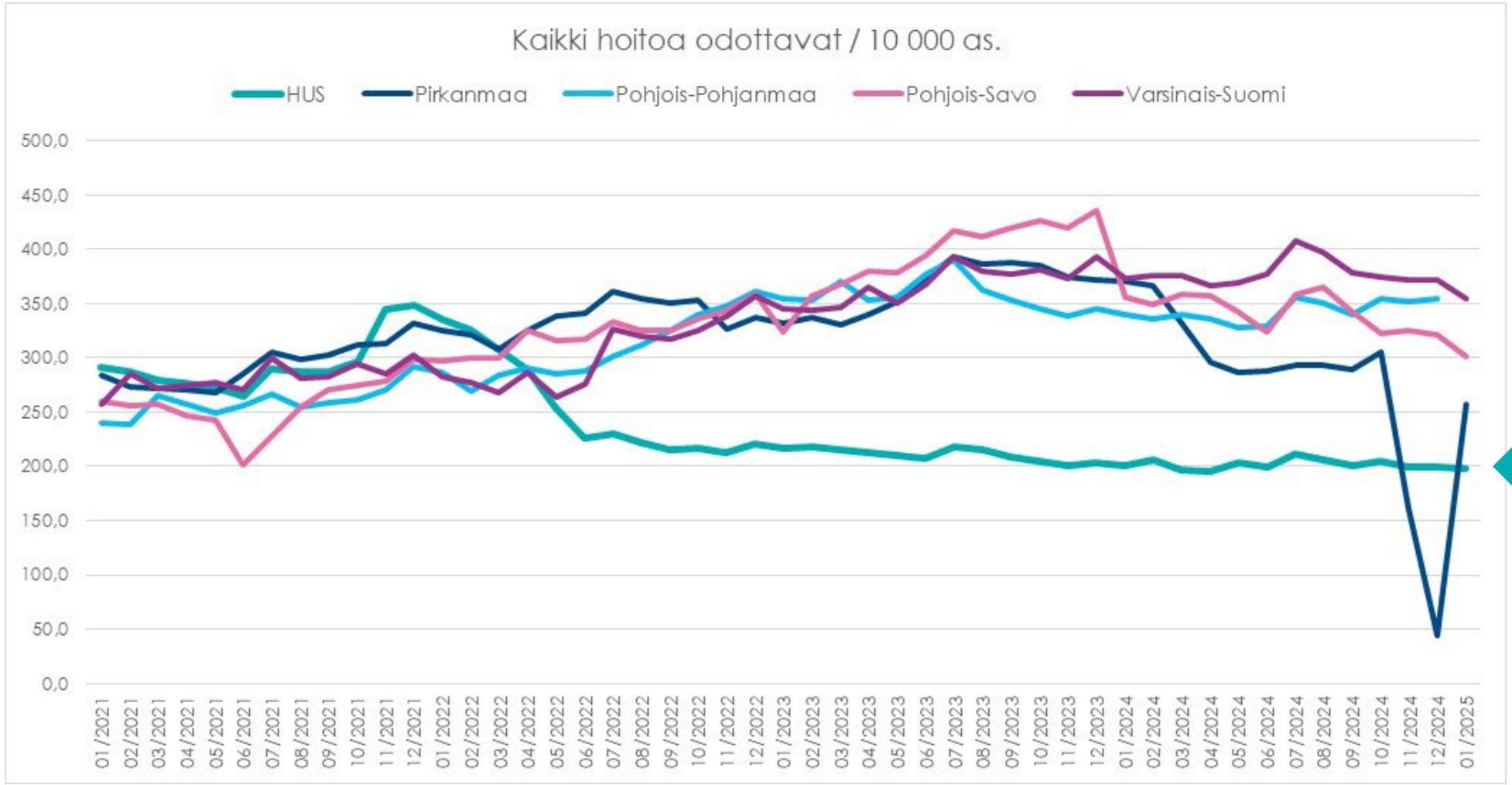

HUS

HUSISSA HAASTEELLISIN TILANNE **HOITOON PÄÄSYSSÄ** (YLI 180 VRK) ON ORTOPEDIASSA (TEKONIVEL JA MUUT)

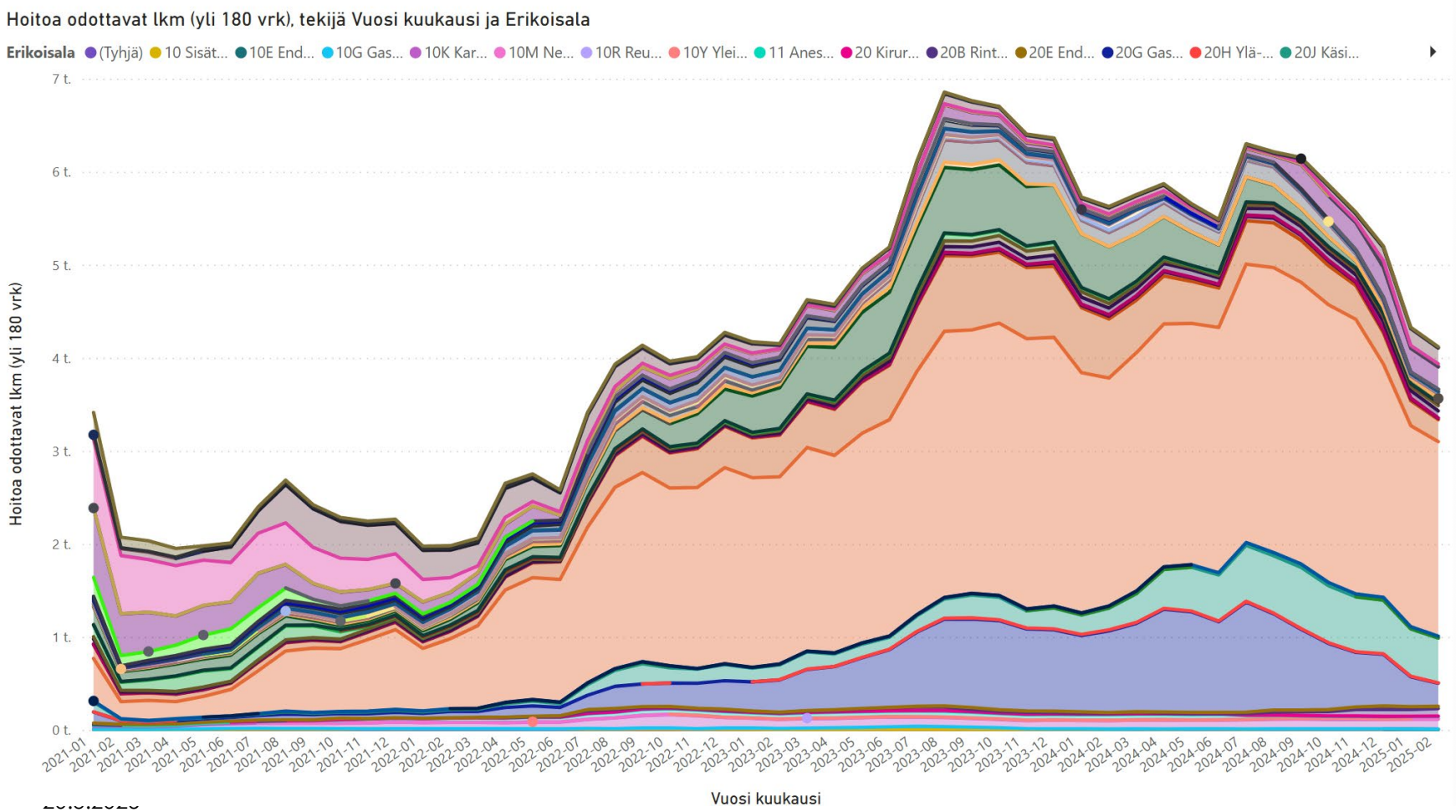

ORTOPEDIASSA YLI 180 VRK ODOTTANEIDEN MÄÄRÄ ON LASKENUT SELVÄSTI LOPPUVUODEN AIKANA

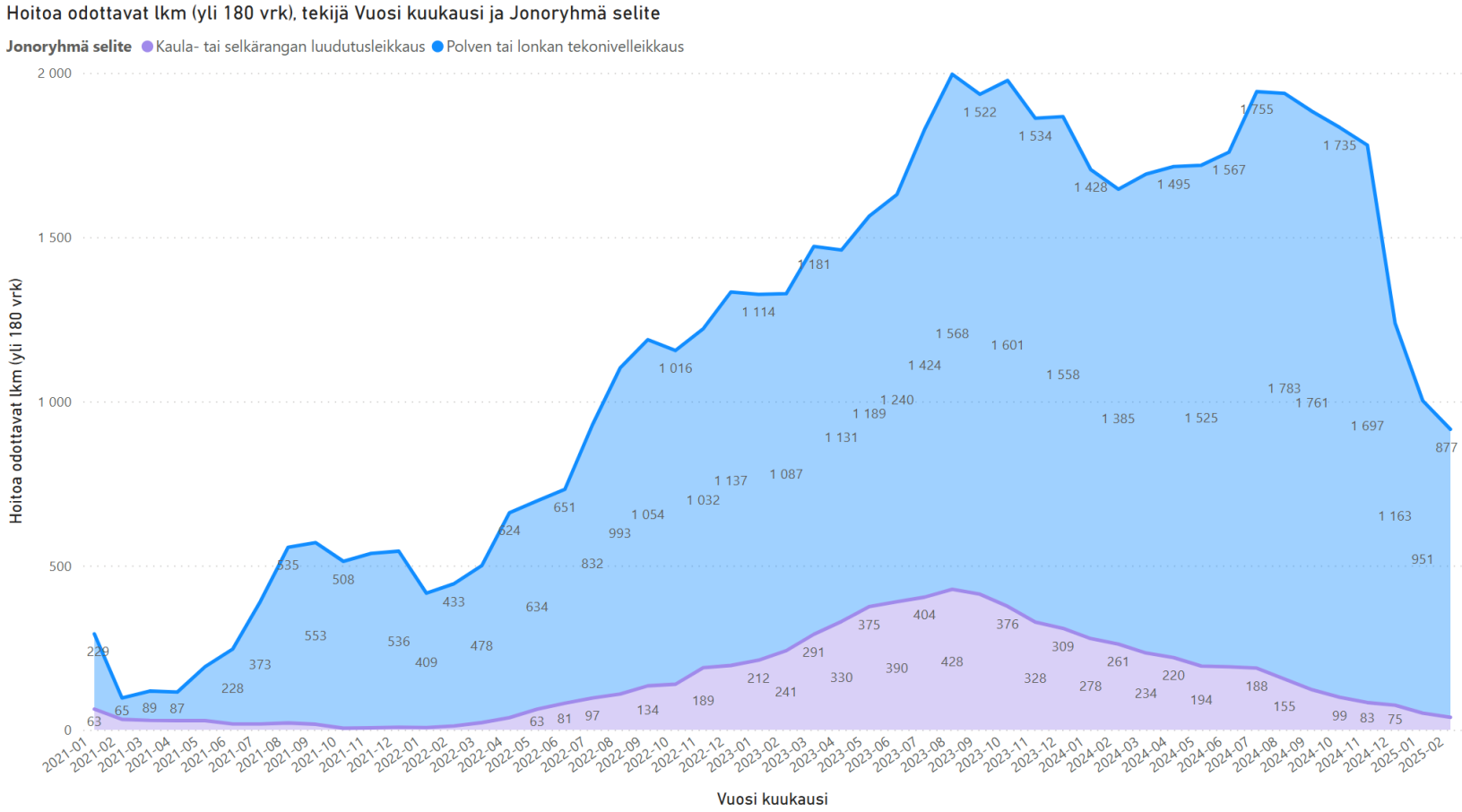

NEUROKIRURGIAN JONOT

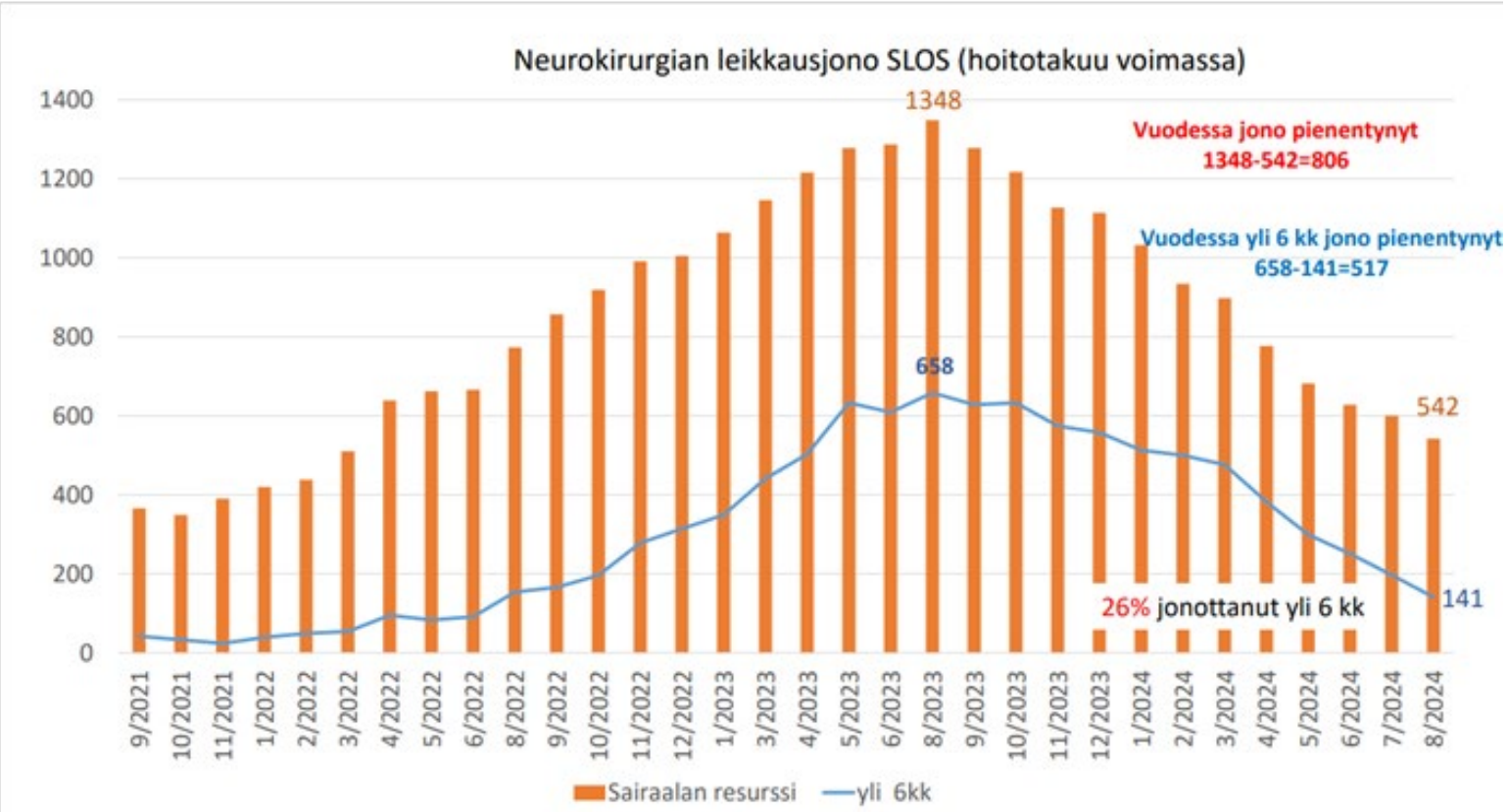

Neurokirurgialla on tehty lujasti töitä ja trimmattu koko ketju, henki on parantunut ja yhteistyö LeTen kanssa toiminut hyvin. Tulokset näkyvät tässä alla: vuodessa leikkauspotilaiden hoitotakuujono laskenut 806 potilaalla ja > 6 kk jono 517 potilaalla

NÄKYMÄT JATKOSSA

- Hoitojonojen purku ei ole nykyrahoituksella mahdollista → sopeutustoimien vaikutus ja riskit kiireettömän erikoissairaanhoidon hoitoonpääsyn toteutumisesta.
  - hoitojonojen ns. sakkojonon (vuodeosasto + päiväkirurgiaan odottavat) kustannusarvio 1/2025 n. 39,6 milj. euroa.
  - Valviran määräys saattaa jonot lainmukaiselle tasolle 31.3.2025 mennessä.
- Henkilökunnan saatavuus ja palkkaratkaisun vaikutus kustannuskehitykseen?
- ESH-palvelujen kysyntä kasvaa väestön ikääntyessä.
- Rahoitusmallin kehitys ja datapohjan laatu.

HUS-YHTYMÄN NÄKEMYS VALTAKUNNALLISESTI HYVINVOINTIALUEIDEN TALOUDESTA VUOSINA 2024–2026

- HUS-yhtymä on huolissaan hyvinvointialueiden taloustilanteesta yleisesti ja eri hyvinvointialueiden eroista ja voimistuvasta polarisaatiosta
- Taloushaasteet eivät HUS-yhtymän mielestä johdu vain rahoituksesta tai rahoitusmallista
  - taloutta pitää sopeuttaa ja tasapainottaa vahvasti ja määrätietoisesti
  - monilla alueilla tarvittavat toimenpiteet ovat jääneet harmillisesti toistaiseksi toteuttamatta
- Alijäämien kattamisen osalta HUS-yhtymän näkemys on, että valtaosa hyvinvointialueista ei kykene saamaan talouttaan tasapainoon ja kattamaan aikaisempien tilikausien alijäämien vuoden 2026 loppuun mennessä
- HUS-yhtymä pitää tärkeänä, että ym. syistä huolimatta alijäämien kattamisen aikataulua ei muuteta

KIITOS! / TACK!

Matti Bergendahl

toimitusjohtaja

HUS, Yhtymähallinto

PL 100, 00029 HUS | Stenbäckinkatu 9, Helsinki

matti.bergendahl@hus.fi

040 833 5461

www.hus.fi

Kohtaaminen
Edelläkävijyys
Yhdenvertaisuus